

SABAHATTİN ALİ

25 Şubat 1907'de Gümölcine'de doğdu. Yedi yaşına geldiğinde eğitim hayatı Füyûzâtı Osmâniye Mektebi'nde başladı. Zabit olan babası Ali Selahattin Bey'in tayininin Çanakkale'ye çıkmasıyla birlikte ailecek taşındılar. Eğitimine Edremit İptidâî Mektebi'nde devam etti. Okulu bitirip İstanbul'a dayısının yanına dönen Sabahattin Ali bir yıl dayısıyla yaşadık-tan sonra 1922-1923 ders yılında Balıkesir Muallim Mektebi'ne kaydoldu. Şiir ve hikâye deneyimleri bu zamanlarda ortaya çıkarken çeşitli dergi ve gazetelere yazılar göndermeye başladı. Bunlardan biri Balıkesir'de yayımlanan Irmak dergisidir. Sonrasında okul naklini İstanbul İlköğretmen Mektebi'ne aldırın Sabahattin Ali, okulu bitirdikten sonra Yozgat'ta öğretmenlik yaptı. 1928 yılında dil eğitimi amacıyla Almanya'ya gönderildi. 1930 yılında Türkiye'ye geri döndü. Sonrasında Milli Eğitim Bakanlığı Yayın Müdürlüğü'nde memurluk, Devlet Konservatuarı'nda dramaturgluk yaptı. Bu yıllarda Sabahattin Ali, öykücülüğe yeni bir soluk getirmeye, gerçekçi akımda örnekler vermeye başlamıştı. *Bir Orman Hikâyesi* 1930 yılında Resimli Ay dergisinde yayımlandı, ilk öykü kitabı *Değirmen* ise 1935 yılında Remzi Kitaphanesi tarafından yayımlandı.

1932 yılında Konya'da bulunduğu sırada okuduğu bir şiir yüzünden "Atatürk'e hakaret" suçlamasıyla tutuklandı ve mahkûm oldu. 1934 yılında Bakanlık Neşriyat Müdürlüğü'nde görev aldı. 1935 yılında Aliye Hanım'la evlenen Sabahattin Ali'nin 1937 yılında kızı Filiz Ali dünyaya geldi. 1938 yılında yeniden öğretmenliğe başladı. 1945 yılında görevden alındı. Aynı yıl İstanbul'da yayımlanan siyasi mizah gazetesi Markopaşa'da yazıları yayımlandı. Bu yazılardan dolayı hakkında çeşitli davalar açıldı. 1948 yılında üç ay tutuklu kaldı. Kendisine pasaport verilmeyen Sabahattin Ali üzerinde bitip tükenmek bilmeyen siyasi baskıdan ve takibattan kurtulmak için Bulgaristan sınırından Avrupa'ya geçmek üzere Kırklareli civarında yoldayken öldürüldü. Ölümünden önce yayımlanmış dokuz kitabı ve Varlık dergisinde tefrika edilmiş *Esirler* (1936) oyunu ayrıca yetmişten fazla şiiri ve Türkçeye kazandırdığı kitaplar vardır.

Eserleri birçok dile çevrilerek yayımlanan Sabahattin Ali'nin eserlerinden bazıları şunlardır: *Değirmen* 1935, *Kağrı* 1936, *Ses* 1937, *Yeni Dünya* 1943, *Sırça Köşk* 1947, *Kuyucaklı Yusuf* 1937, *İçimizdeki Şeytan* 1940, *Kürk Mantolu Madonna* 1943

Birinci basımı 1940 yılında Remzi Kitabevi tarafından yapılmıştır.

KOR KİTAP - 73

İÇİMİZDEKİ ŞEYTAN - SABAHATTİN ALİ

YAYIMA HAZIRLAYAN • **ADNAN ÖZYALÇINER**

KAPAK ve İÇ TASARIM • **DEVİRİM KOÇLAN**

ISBN 978-605-2283-55-4

Birinci Basım OCAK 2019

© Ginko Kitap Ltd. Şti. 2019

BASKI: Ezgi Matbaacılık Tekstil Pors. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.

Sanayi Cd. Altay Sk. No. 14 Yenibosna / İstanbul • Sertifika No. 12142

T: 0212 452 23 02 • www.ezgiatmbaa.net

Ginko Kitap: Osmanağa Mah. Ali Suavi Sk. No: 10 D. 3 Kadıköy / İstanbul

T: 0216 449 20 99 • F: 0216 449 21 00

www.korkitap.com • info@korkitap.com

Sertifika No: 35054

Kor Kitap, Ginko Kitap Ltd. Şti. tescilli markasıdır.

KOR
KİTAP

SABAHATTİN ALİ

İÇİMİZDEKİ ŞEYTAN

 ROMAN

YAYINEVİ NOTU

İçimizdeki Şeytan romanının Remzi Kitabevi’nce 1940 tarihindeki baskısını kaynak olarak aldık.

Ana metnin içindeki kimi Osmanlıca sözcüklerle tamlamaları, yanı sıra kimi kavramları ana metnin cümle yapısına dokunmadan notladık. Yalnızca cümle içinde eski yazım kurallarına göre yazılmış olan kimi bağlaçlarla fiil çekimlerini, özel adlardaki ayrımları, noktalamalarla, inceltme-uzatma işaret yerine kullanılan şapkaları (^) günümüz yazımına uyguladık. Fakat Sabahattin Ali’nin kalemi dönemi, dönemin ruhunu çok iyi yansıttığı ve bu ruhu bozmak istemediğimiz için, günümüzde yaygın kullanımı olmayan ama sözlüklerde var olan bu kelimelerin yazılışına müdahale etmedik.

İçimizdeki Şeytan romanını Adnan Özyalçın’ın sonsözleriyle okurlarımıza sunuyoruz.

Kor Kitap

I

Öğleden evvel saat on birde Kadıköy'ünden Köprü'ye* hareket eden vapurun güvertesinde iki genç yan yana oturmuş konuşuyorlardı. Deniz tarafında bulunan şişmanca, açık kumral saçlı, beyaz yüzlü bir delikanlıydı. Bağa bir gözlüğün altında daima yarı kapalı gibi duran ve eşya üzerinde ağır ağır dolaşan kahverengi miyop gözlerini vakit vakit arkadaşına ve solda, güneşin ziyası altında uzanan denize çeviriyordu. Düz ve biraz uzunca saçları, arkaya atılmış olan şapkasının altından dökülerek sağ kaşını ve göz kapağının bir kısmını örtüyordu. Çok çabuk konuşuyor ve söz söylerken dudakları hafifçe büzülerek ağzı güzel bir şekil alıyordu.

Arkadaşı ise ufak tefek, zayıf, kolları sinirli hareketlerle mütemadiyen oynayan, gözleri her şeye keskin bir bakış fırlatan, soluk yüzlü bir gençti.

Her ikisi de yirmi beş yaşından fazla göstermiyorlardı ve boyları ortaya yakındı.

Şişmancası, gözlerini denizden çevirmeyerek anlatıyordu:

“Kendimi tutmasam kakhahayı koparacaktım. Tarih müderisi** sualleri birbiri arkasına sıraladıkça kız şaşırıyor, dört taraftan yardım ister gibi başını çeviriyordu. Bir kere bile notları açıp okumadığımı bildiğim için bal gibi çaktı dedim. Bir de gözüm arkasında oturan Ümit'e ilişti, ne göreyim, kaşıyla, gözüyüle profesöre işaretler yapıyor. İsteddiği de oldu azizim, hoca birkaç sudan şey sorup cevaplarını kendisi verdi ve kızı mezun etti.”

“Ümit'e pek mi tutkun?”

* Galata Köprüsü

** Profesörü

“Her kıza tutkun... Biraz yüzüne bakılır olursa...”

Sonra elini arkadaşının dizine vurarak, hikâyesine devam ediyormuş gibi bir edayla:

“Hayat beni sıkıyor...” dedi. “Her şey beni sıkıyor. Mektep, profesörler, dersler, arkadaşlar... Hele kızlar... Hepsi beni sıkıyor... Hem de kusturacak kadar...”

Bir müddet durdu. Eliyle gözlüğünü oynattı ve devam etti:

“Hiçbir şey istemiyorum. Hiçbir şey bana cazip görünmüyor. Günden güne miskinleştiğimi hissediyorum ve bundan memnunum. Belki bir müddet sonra can sıkıntısı bile hissedemeyecek kadar büyük bir gevşekliğe düşeceğim. İnsan bir şey yapmalı, ama öyle bir şey ki... Yoksa hiçbir şey yapmamalı. Düşünüyorum: elimizden ne yapmak gelir? Hiç!.. Milyonlarca senelik dünyada en eski şey yirmi bin yaşında... Bu bile biraz palavralı bir rakam. Geçen gün bizim felsefe hocasıyla konuşuyordum. Lafı gayet ciddi tarafından açtım ve ‘hikmeti vücudumuz’u* araştırmaya çalıştım. Dünyaya ne halt etmeye geldiğimiz sualine o da cevap veremedi. Yaratmak zevkinden, hayatın bizatihi bir hikmet olduğu hakikatinden dem vurdu, fakat çürük. Ne yaratacaksın? Yaratmak yoktan var etmektir. En akıllımızın kafası bile bizden evvelkilerin depo ettiği bir sürü bilgi ve tecrübenin ambarı olmaktan ileri geçemez. Yaratmak dediğimiz şey de bu mevcut malları şeklini değiştirerek piyasaya sürmekten ibaret. Bu gülünç iş bir insanı nasıl tatmin eder bilmiyorum. Bize ziyasını beş bin senede gönderen yıldızlar varken, en kabadayısı elli sene sonra kütüphanelerde çürüyecek ve nihayet beş yüz sene sonra adı unutulacak eserler yazarak ebedi olmaya çalışmak, yahut üç bin sene sonra, kolsuz bacaksız, bir müzede teşhir edilsin diye, ömrünü çamur yağurmak ve mermere kalem savurmakla geçirmek bana pek akıllı işi gibi gelmiyor.”

Sesine mühim bir eda vererek ağır ağır mırıldandı:

“Bana öyle geliyor ki, hakikaten yapabileceğimiz bir tek iş vardır, o da ölmek. Bak, bunu yapabiliriz ve ancak bu takdirde irademizi tam bir şey yapmakta kullanmış oluruz. Ben ne diye

* Varlığımızı, yaratılışımızı

bu işi yapmıyorum diyeceksin! Demin söyledim ya, müthiş bir gevşeklik içindeyim. Üşeniyorum. Atalet kanunu icabı sürüklenip gidiyorum, Eeeh.”

Ağzını müthiş bir surette açıp esnedi. Ayaklarını uzattı. Karşısında oturarak Ermenice bir gazete okuyan yaşlıca bir adam, bu genişleme karşısında hemen toplandı ve genç adama ters bir bakış fırlattı.

Arkadaşı bütün bu sözlere, belki onuncu defa dinlediği için pek kulak asmamış, gözlerini etrafta gezdirmeye ve kafasında bir takım fikirleri toplamak ister gibi ara sıra kaşlarını çatarak mırıldanmaya devam etmişti.

Yanındakinin nutku bitince manalı bir tebessümle:

“Ömer”, dedi. “Paran var mı? Bu akşam bir rakı içelim.”

Ömer, biraz evvelki derin sözlerine pek yakışmayan pişkin bir tavırla:

“Yok ama, birini kafesleriz. Ben bugün daireye uğrasam kolaydı, fakat hiç niyetim yok.”

Zayıf genç, mühim bir tavırla başını sallayarak:

“Seni yakında sepetlerler. Bu kadar asmak olur mu? Zaten bütün daireler darülfünuna devam eden memurları yakalarından atmak için bahane arıyorlar. Senin gibi postanede çalışanların vaziyeti büsbütün berbat. Orada vakit her yerden pahalıdır. Yahut böyle olması icap eder.”

Sonra gülerek ilave etti:

“Tevekkeli değil, Beyazıt’tan gönderdiğimiz mektuplar Eminönü’ne kırk sekiz saatte varıyor. Senin gibi gayretli memurlar sağ olsun.”

Ömer gayet sakin cevap verdi:

“Benim mektuplarla alakam yok. Ben muhasebedeyim. Akşama kadar defter dolduruyorum. Akşamları da ara sıra veznedara yardım ediyorum. Para saymak tatlı bir şey Nihatçıgım.”

Nihat, birdenbire canlanmış gibi:

“Enteresan şey...” dedi. “Umumiyetle para enteresan bir şeydir zaten. Çok kere cebimden bir lira alır, önüme koyarak onu saatler-

ce seyredirim. Hiçbir fevkaladeliği yok. Birtakım hünerli çizgiler, tıpkı mekteplerdeki resmî hattî~ vazifeleri gibi. Belki biraz daha ince ve karışık... Sonra bir resim. Birkaç satır muhtasar yazı ve bir iki imza... Üzerine biraz fazla eğilince insanın burnuna ağır bir yağ ve kir kokusu da vurur. Fakat ne muazzam şeydir bu kirli kâğıt azizim, bir düşün!”

Bir müddet gözlerini yumdu.

“Mesela herhangi bir gün müthiş bir iç sıkıntısı seni boğar. Hayat sana karanlık, manasız gelir. İnsan, biraz evvel senin zırvaladığın gibi felsefeler yapmaya başlar. Hatta yavaş yavaş onu da yapamaz ve canı ağzını açmayı bile istemez. Hiçbir insanın, hiçbir eğlencenin seni canlandıramayacağını sanırsın. Hava sıkıcı ve manasızdır. Ya fazla sıcak, ya fazla soğuk, ya fazla yağmurludur. Gelip geçenler suratına salak salak bakarlar ve on para etmez işlerin peşinde, bir tutam otun arkasından koşan keçiler gibi dilleri bir karış dışarı fırlayarak dolaşırlar. Aklını başına derleyip bu pis ruh haletini tahlil etmek istersin. İnsan ruhunun çözülmez düğümleri bir muamma gibi önüne serilir. Kitaplarda okuduğun depresyon kelimesine bir can kurtaran simidi gibi sarılırsın. Çünkü nedense hepimizde, maddi olsun, manevi olsun, bütün dertlerimize bir isim takmak merakı vardır, bunu yapamazsak büsbütün çılgına döneriz. Mamafih insanlarda bu merak olmasa doktorlar açlıktan ölürlerdiler. Bu depresyon kelimesine yapışıp iç sıkıntısının uçsuz bucaksız denizinde bocalarken karşına uzun zamandan beri görmediğin bir ahbab çıkar. Kılık kıyafetinin düzgünce olduğunu görür görmez derhal aklına kendi meteliksizliğinin geliri ve gafil dostundan, talihin varsa, bir iki lira borç alırsın... İşte ondan sonra mucize başlar. Şiddetli bir rüzgâr ruhundan bir sis tabakasını sıyıyıp götürmüş gibi içinin birdenbire aydınlandığını, bir hafiflik, bir genişlik duyduğunu görürsün. Eski sıkıntı pır deyip uçmuştur. Gözlerin etrafa memnuniyetle bakar ve sen de gevezelik edecek bir arkadaş aramaya başlırsın. İşte, iki gözüm, ciltlerle kitabın, saatlerce tefekkürün** yapamadığı işi iki kirli kâğıt başarır. Sen

* Bir yazış biçimi

** Düşüncenin

ruhumuzun bu kadar ucuz bir bedel mukabilinde takla atmasını haysiyetine yediremediğin için belki daha asil sebepler peşinde koşarsın, gökyüzünde birkaç yüz metre daha yükselen bir bulut, yahut ensene doğru esen serince bir rüzgâr, yahut o esnada aklına gelen zekice bir fikir sana bu değişmenin sebebi gibi görünmek ister. Fakat söz aramızda, iş bunun tamamıyla aksinedir, cebimize giren iki lira sayesinde ki havanın biraz açıldığını görmek, rüzgârın serinliğini hissetmek, hatta akıllıca şeyler düşünmek mümkün olmuştur... Kalk, iki gözüm, iskeleye geldik. Günün birinde ya çıldıracağız ya dünyaya hâkim olacağız. Şimdilik bir rakı parası bulmaya çalışalım ve parlak istikbalimizin şerefine birkaç kadeh içelim.”

II

Nihat, sözlerini bitirip ayağa kalkınca Ömer’in yerinden kırmıldamadığını gördü. Elini onun omuzuna dokundurdu. Ömer biraz irkildi, fakat vaziyetini bozmadı. Öteki, acaba uyudu mu diye bakmak için biraz eğilince arkadaşının, gözlerini mukabil taraftaki kanepelerden birine dikerek, fevkalade meraklı bir şey seyrederek gibi etrafla alakasını kesmiş olduğunu gördü. Başını o tarafa çevirip gözleriyle araştırdı. Hiçbir şey göremedi. Elini tekrar Ömer’in omuzuna koyarak:

“Hadi, kalksana!” dedi.

Ömer cevap vermedi, yalnız kendini rahat bırakmasını isteyen bir ifade ile yüzünü buruşturdu.

“Ne var yahu! Nereye bakıyorsun?”

Ömer, nihayet başını çevirmeye karar vererek:

“Sus ve otur!” dedi.

Nihat, bu emre itaat etti.

Yolcular yavaş yavaş yerlerinden kalkarak çıkılacak kapılara doğru yürümeye başlamışlardı. Ömer bunların arasından karşı tarafı görebilmek için başını yukarıya, sağa, sola çevirip duruyordu. Arkadaşı onu dürterek söylendi:

“Eee! Sıktın artık. Söylesene, nereye bakıyorsun?”

Ömer, ağır ağır başını çevirdi, bir felaket haberi veriyormuş gibi:

“Şurada genç bir kız oturuyordu, gördün mü?” dedi.

“Görmedim, ne olmuş?”

“Şimdiye kadar ben de görmemiştim!”

“Saçmalıyor musun?”

“Şimdiye kadar böyle bir mahluk görmemiştim diyorum!”

Nihat, camı sıkılmış gibi yüzünü buruşturdu, tekrar ayağa kalkarak:

“Sen bütün büyük laflarına ve dillere destan olan zekâna rağmen asla ciddi bir insan olamayacaksın!” dedi.

Bu cümleden sonra dudaklarının kenarında kalan bir istihza* çizgisi birkaç saniye kadar devam etti, sonra yerini lakayt bir ifadeye bıraktı. Ömer de kalkmıştı. Boynunu uzatıp ayaklarının ucuna kalkarak aranıyordu. Bir aralık Nihat’a döndü:

“Daha oturuyor!” dedi. Sonra gözlerini arkadaşının yüzüne dikerek:

“Gevezeliği bırak. Şu anda ömrümün en ehemmiyetli dakikalarını yaşıyorum. Hislerim beni şimdiye kadar asla aldatmamıştır. Müthiş bir şey oldu veya olacak. Şurada gördüğüm genç kız, bana, daha dünyaya gelmeden, daha dünyanın, daha kâinatın teşekkül ettiği sıralardan tanıdığım birisi gibi geldi. Sana nasıl anlatabilirim. ‘İlk görüşte deli gibi âşık oldum, yanıyorum, tutuşuyorum!’ gibi laflar mı söyleyeyim? Fakat işin tuhaf tarafı bunlardan başka da söyleyecek sözüm yok. Hatta burada seninle nasıl durup çene çaldığıma hayret ediyorum. Bundan sonra ömrümün bir dakikasının bile ondan uzakta geçmesi benim için ölüm demektir. Demin pek göklere çıkardığım ölüme şimdi müthiş bir şey gibi bakmama da hayret etme, ne diye mi hayret etmeyeceksin? Ne bileyim ben. Sana izahat verecek değilim ya... Ne lüzumu var! Yalnız ukalalık etmeden bana bir akıl öğret! Ne yapayım? Korkunç bir vaziyet karşısındayım. Onu bir kere gözden kaybedersem ölünceye kadar

* Alaycı

ömrüm yalnız aramakla geçer; ve herhalde bu müddet pek kısa olur. Of be! Saçmalıyorum. Fakat fevkalade doğru söylüyorum. Onu bir daha hiç görmemek ihtimali en feci ve maalesef en akla yakın olanı. Düşün ki şu anda çehresini hatırlamıyorum bile, fakat hafızamdan daha derin bir yerde onun bir taşa hakkedilmiş* kadar keskin bir tasvirinin, akılların almayacağı kadar eski zamanlardan beri mevcut olduğuna eminim. Şu kalabalığın içine gözlerim kapalı olarak karışsam bir kuvvet beni muhakkak hiç şaşırtmadan, doğru ona götürecektir.”

Fevkalade süratle söylediği bu sözlerden sonra hakikaten gözlerini kapayarak bir adım ilerledi. Sol eliyle hâlâ Nihat’ın bileğini tutuyordu. Nihat zangır zangır titreyen bu kolun sahibine hayretle baktı. Onun her türlü çalgınlığına alışık olduğu halde bu şiddetli heyecan kendisine biraz yabancı geliyordu. Söyleyecek bir şey bulamayarak:

“Sen ne biçim mahluksun Ömer?” dedi.

Ömer’in terli avucu Nihat’ın bileğini daha çok sıktı:

“Bak, bak, hâlâ orada... Görmüyor musun?”

Nihat, başını Ömer’in baktığı tarafa çevirince, tamamen boşalan kanepelerden birinde oturan siyah saçlı bir genç kız gördü. Yanında yaşlıca ve şişman bir kadın daha vardı ve bir şeyler konuşuyorlardı. Kız bir elinde kalın bir paket halinde bir sürü notalar tutuyor, ötekiyle yanına dayanıyordu. İnce boynunun üstündeki kıvrıkcık saçlı başını zarif bir hareket ettirşi vardı. İlk göze çarpan hususiyeti çenesinin meydana vurduğu kuvvetli bir irade ifade siydi. Nihat’ın bulunduğu yerden işitilmeyen sözlerinin arasında, kati bir hüküm vermiş gibi susuyor, sonra yeniden, gene bir hüküm bildiriyormuş gibi söze başlıyordu. Bakışları biraz karanlık fakat tabiiydi. Zaten bütün duruşu ve hali tam bir tabiiyet gösteriyordu. Ara sıra dayandığı yerden kalkarak bir işaret yaptıktan sonra yavaşça kanepenin muşambasına uzanan eli, zayıf denecek kadar ince parmaklı ve soluk renkliydi. Tırnakları dibinden kesik ve ince uzundu. Nihat, bir müddet gözlerini kızın üzerinde dolaş-

* Oyulmuş

tırdıktan sonra başını Ömer'e çevirdi ve "Eh, ne olmuş? Ne var bunda?" der gibi onun yüzüne baktı.

Ömer, sayıklıyormuş gibi boğuk bir sesle:

"Hiçbir şey söyleme! Ne cevher yumurtlayacağın suratından belli!" dedi. "Ben kararımı verdim. Derhal gidip kızı kolundan tutacağım ve..."

Bir müddet sustu, düşündü; sonra mırıldandı:

"Ve... Bir şeyler söyleyeceğim herhalde. Belki de o benden evvel söylemeye başlayacak. Muhakkak ki beni görür görmez tanıyacaktır. Başka türlü olmasına imkân yok. Ve tanıyınca bunu saklayamayacak. Gel istersen beraber gidelim, sen biraz arkamda dur. Bizi dinle! Aslını bilmediğimiz âlemlerde tanıştığımız bir kızla konuşmamız herhalde alelade olmayacaktır."

Bunları söyleyerek Nihat'ı kolundan çekti. O elini kurtararak:

"Vapurda rezalet çıkarmak niyetinde misin?"

"Ne gibi?"

"Kız derhal polisi çağırır ve polis senin gibi bir serseriye karakola götürmekte tereddüt etmez. Sen dünyayı kafanın içi gibi ip-siz sapsız şeylerle dolu mu zannediyorsun Allah aşkına? Bir türlü kendine ve insanlara gözlerini açarak bakamayacak mısın? Bütün ömrün tasavvurlar, hayaller, Don Kişotça emeller peşinde koşup kendini aldatmak ve aleladeliklerden başka hiçbir şey yapılmayan bu dünyada kendinin ve başkalarının fevkaladelikler yapacağını vehmetmekle* mi geçecek. Daha demin dünyada bir insan hiçbir şey yapamaz diyordun, şimdi dünyada pek az insanın yapabileceği hafifliklere kalkıyorsun. Senin alelade bir mecnundan farkın nedir anlamıyorum!"

Ömer bir hakarete uğramış gibi boynunu gerdi:

"Şimdi görürsün. Senin kuş beynin insanlar arasındaki karanlık ve derin münasebetleri anlayamaz. Burda bekle."

* Kuruntu duymak, sanmak